

Dnr: U2019/00304/UH
Utbildningsdepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Sveriges unga akademi
Stockholm 3 juni 2019

Remissvar angående betänkandet En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)

Sveriges unga akademi (SUA) har mottagit remiss av betänkandet *En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan* (SOU 2019:6) (härefter kallad *utredningen*) av Utbildningsdepartementet. Vi är tacksamma över möjligheten att lämna synpunkter och översänder här vårt svar på remissen.

Sveriges unga akademi är en tvärvetenskaplig akademi för ett urval av de bästa yngre¹ forskarna i Sverige, med en verksamhet som vilar på fyra ben: forskningspolitik, tvärvetenskap, internationalisering, och utåtriktade aktiviteter. SUA är en oberoende plattform som ger yngre forskare en stark röst i den forskningspolitiska debatten och som arbetar med att föra ut forskning till barn och unga. Akademien har sedan starten 2011 etablerat sig som en relevant röst i den forskningspolitiska debatten och som en attraktiv samarbetspartner för beslutsfattare, forskningsråd, lärosäten och andra organisationer. Vi bidrar med de yngre forskarnas perspektiv, med kreativa idéer och värnar vikten av forskning av högsta kvalitet.

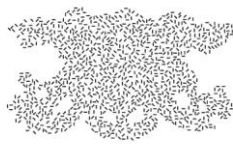
SUA:s vision är att Sverige fortsatt ska vara en stark forskningsnation som samtidigt erbjuder den bästa undervisningen. Vi välkomnar att utredningen belyser förutsättningarna för lärosätenas verksamhet och menar att utredningen innehåller en del bra och konkreta förslag. SUA är dock kritisk mot att **forskarperspektivet genomgående saknas**. Vi är också kritiska till att utredningen avstyrker alla former av konkurrens om basanslag mellan lärosäten, istället för att se utvärdering som en nödvändig och kvalitetsdrivande mekanism. Att kvalitetsarbetet på lärosätena ska drivas av en inre motivation, som utredningen föreslår, framstår för oss som naivt.

Ett centralt förslag i utredningen är att basanslaget för forskning ska öka på bekostnad av de fria projektmedel som fördelas av forskningsråden. SUA är starkt kritiska till detta då vi menar att de fria projektmedlen är kvalitetsdrivande, motverkar nepotism och främjar jämställdhet. Forskningsråden har transparenta processer för att identifiera den bästa forskningsidén och forskaren, vilket tyvärr inte kan sägas om alla lärosäten. SUA anser även att fria projektmedel är det bästa sättet att stödja yngre forskare och ge dem optimala förutsättningar att driva förnyelsen av forskningen i Sverige.

SUA sympatiserar med utredningens intention att öka lärosätens autonomi. För detta kan det krävas höjda basanslag, men vi är kritiska till utredningens förslag till implementering. Vi anser att höjda basanslag kräver att (1) basanslagen konkurrensutsätts, (2) lärosätenas styrelser får

---

¹ Med yngre avses att forskaren vid inval i akademien avlagt doktorsexamen för högst tio år sedan.

SVERIGES UNGA AKADEMI

---

en majoritet av lärare och forskare, och (3) det kollegiala styret stärks på alla beslutsnivåer inom lärosätena. För att stärka det akademiska ledarskapet måste den administrativa bördan minimeras för kollegialt valda ledare (prefekt, dekan, rektor) så att de kan fokusera på strategiska frågor.

SUA är tveksamma till dialogbaserad styrning genom överenskommelser mellan regering och lärosäten som utredningen föreslår, då vi tror att det riskerar att öka den politiska styrningen av forskning och utbildning, samt att lärosätena blir än mer likriktade i sin strävan att möta den politiska viljan.

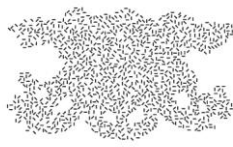
Utredningen förespråkar en stark koppling mellan forskning och undervisning och att forskningsresurser ska styras mot miljöer som ökar studentantalet. SUA instämmer med utredaren om att högre utbildning självfallet ska bygga på vetenskaplig grund. Vi är dock kritiska till den föreslagna resursstyrningen, då behovet av forskningsanknytning i undervisningen varierar stort mellan ämnen och utbildningsnivå. SUA anser också att det är orealistisk att alla lärosäten i Sverige ska bedriva lika intensiv forskning inom alla utbildningsområden. Av den anledningen är vi försiktigt positiva till den profilering av lärosäten som föreslås i utredningen.

Sveriges unga akademi avstyrker att STRUT-modellen införs i sin helhet. Det finns flera bra förslag i utredningen men sammantaget menar vi att den föreslagna modellen riskerar att minska det kollegiala inflytandet och förutsättningarna för att bedriva genombrottsforskning i Sverige.

För Sveriges unga akademi,

Magnus Jonsson, ordförande

Anna Wetterbom, VD

Utgångspunkter och avvägningar för remissvaret

Sveriges unga akademi (SUA) har en vision om att Sverige fortsatt ska vara en stark forskningsnation som samtidigt erbjuder den bästa undervisningen på grund- och forskarnivå. Utredningen säger sig presentera en långsiktig och samordnad styrning av högskolan, vi undrar dock på vilket sätt förslagen stärker Sverige som forskningsnation och om lärosätena verkligen ges möjlighet att skapa goda förutsättningar för kärnverksamheterna. Framför allt undrar vi, **var finns forskarperspektivet?** Vårt remissvar börjar med några generella synpunkter, därefter följer kommenterar på de konkreta förslagen i utredningen.

Avvägning mellan att finansiera forskning genom basanslag eller projektmedel

En viktig del i utredningen är att öka basanslagens totala andel av den statliga forskningsfinansieringen, vilket i praktiken innebär att medlen som fördelas genom forskningsråden måste minska om inga nya pengar tillförs. SUA är positiva till ökade basanslag till högskolan, men **inte** om det sker på bekostnad av de fria projektbidrag som fördelas av forskningsråden (i utredningen benämnt *externa medel*). Vi vill verkligen poängtera den stora betydelse som de fria projektbidragen, särskilt de från Vetenskapsrådet som finansierar alla ämnesområden, har för yngre forskare!

Extern finansiering är viktig för att självständiga yngre forskare ska etablera sig i den för dem bästa miljön. Att få sitt första egna forskningsbidrag beviljat är ett viktigt steg för att etablera sig som självständig forskare. Egna forskningsmedel gör det möjligt att driva en självständig forskningslinje och pröva sina egna idéer. Egna medel främjar även mobilitet genom att förenkla för oss forskare att byta lärosäte eller institution, vilket i sin tur uppmuntrar lärosätena att skapa gynnsamma och stöttande förhållanden för framstående yngre forskare. Egna medel ger kort sagt frihet för den yngre forskaren!

Forskningsråden har transparenta och tydliga processer för utlysning och fördelning av forskningsprojekt och det är den bästa forskningsidén och den bästa forskaren som får medel, inte den som har störst nätverk eller är kompis med rätt personer. Konkurrensutsatta fria projektbidrag gynnar på så vis unga forskare, motverkar nepotism och främjar jämställdhet.

Externa anslag är kvalitetsdrivande. Forskningsråden har väl utarbetade processer för att bedöma ansökningar om projektmedel och deras arbete har högt anseende inom sektorn. De har under flera år framgångsrikt arbetat för att fördelningen av projektmedel ska ske jämställt. Tyvärr går det inte att säga samma sak om lärosätena idag, där det sällan finns transparenta och kvalitetssäkrade processer för att fördela forskningsmedel internt. Detta måste komma på plats innan ökade basanslag kan göra verklig nytta.

Projektbidragen som fördelas genom forskningsråden bidrar också på ett avgörande sätt till förnyelse, både genom att identifiera nya innovativa idéer och genom mobilitet. Konkurrensutsatta projektmedel är relativt enkla att flytta mellan lärosäten vilket gör att

forskaren vid behov kan flytta till en miljö som är mer fördelaktig, vilket i sig är en viktig kvalitetsdrivande faktor.

Låt vinsten från Akademiska Hus finansiera höjda basanslag. Istället för att skära ner på de fria projektbidragen för att finansiera ökade basanslag föreslår vi att regeringen använder en del av vinsten från Akademiska Hus – 2018 var den drygt 6.4 miljarder – för detta.

Sluta betrakta den externa finansieringen som ett problem. Utredaren verkar se de externa medlen som ett problem som hämmar lärosätenas möjlighet att bedriva långsiktig verksamhet. Även lärosätenas ledningar säger ofta att extern finansiering minskar deras manöverutrymme och möjlighet att besluta över verksamheten. SUA håller inte med, utan anser att det är direkt forskningsfientligt att peka ut de externa anslagen som ett problem. Lärosätena måste istället lära sig att hantera de externa anslagen genom tydliga strategier och genom att anställa rätt forskare – inte fler – genom att tillämpa tydliga anställnings- och befordringskriterier för meriteringstjänsterna². Genom långsiktiga och smarta val i samband med rekrytering har ledningarna stor möjlighet att styra inriktningen på lärosätets verksamhet.

I utredningen används begreppet *extern finansiering* genomgående som en beskrivning av de statliga forskningsfinansiärerna. Vi vill här bredda diskussionen om externa finansiärer då Sverige har förmånen att ha flera stora privata forskningsfinansiärer (t.ex. Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, Riksbankens jubileumsfond, Cancerfonden) som finansierar betydande delar av forskningen vid många lärosäten. Dessutom bidrar löntagarfondsstiftelserna (t.ex. SSF, KK-stiftelsen) varje år med viktiga bidrag till forskningen. Mångfalden av finansiärer som stödjer forskning är positiv och något som vi ska vara glada över att ha i Sverige. Det svenska finansieringssystemet med flera olika finansiärer bidrar till att olika typer av forskning och forskare kan lyckas, minskar risken för att forskningsfinansieringen blir alltför politiskt styrd, och ger dessutom ett viktigt tillskott till forskningen. Detta bör vi vara glada över och inte utmåla som ett problem!

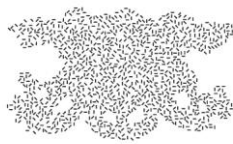
Maktfördelning mellan regeringen och lärosätena

Ett grundläggande problem i utredningen är att den modell som presenteras bygger på att lärosätenas ledningar och rektorer får större makt, men utredaren kommenterar inte vilket slags ledarskap som krävs för att genomföra den föreslagna modellen. SUA är tveksamma till den ensidiga maktkoncentrationen till rektor och ledning som föreslås och vill istället se ett starkare kollegialt ledarskap på alla nivåer.

SUA är i grunden positiva till en ökad autonomi för lärosätena förutsatt att följande (minst) tre saker efterlevs.

- Grundtanken med lärosätenas autonomi bör vara att främja kvalitet och forskningens frihet. De valda akademiskt ledarna, på alla nivåer, bör därför ha en stark vetenskaplig legitimitet. Idag avstår ofta framstående forskare från att ta på sig ledningsuppdrag (prefekt, dekan osv) eftersom det leder till en ökad administrativ börda. Lärosätena

² Biträdande universitetslektorat.

måste därför ge nödvändigt administrativt stöd så att akademiska ledare kan fokusera på strategiska frågor. Sådana uppdrag måste också gå att kombinera med att vara forskningsledare på hög nivå. Därför är det nödvändigt att avlasta den administrativa bördan på prefekt- och dekannivå (och liknande). På så vis säkras att det finns rektorskandidater med stark vetenskaplig bakgrund och legitimitet. Även rektorer bör ha fokus på den strategiska styrningen och mindre på de administrativa uppgifterna, dessa kan med fördel lösas av annan personal.

- För det andra måste professionens kompetens respekteras genom att lärosätenas styrelser får en majoritet av vetenskapligt kompetenta lärare³, vilket inte är fallet idag.
- För det tredje är det nödvändigt att regeringen följer upp hur lärosätenas ledningar använder sin ökade makt. I en ideal värld ger ökad autonomi bättre forskning och utbildning. Tyvärr finns en stor risk att STRUT-modellen i kombination med svaga lärosätesledningar riskerar att leda till ökad nepotism och otydliga prioriteringar som inverkar negativt på kvaliteten på forskning och utbildning.

I remissvaret argumenterar SUA för att ökad autonomi för lärosätena är positivt, detta ska dock ses i ljuset av ovanstående resonemang om akademiskt ledarskap.

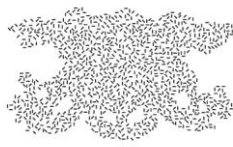
Utredningen föreslår att regeringens styrning av lärosätena sker genom överenskommelser som kan se olika ut för varje lärosäte. SUA är tveksamma till överenskommelser då vi tror att det riskerar att öka den politiska styrningen av forskning och utbildning, och att lärosätena blir än mer likriktade i sin strävan att möta den politiska viljan. Om överenskommelser ändå används så bör de fokusera på att beskriva *förutsättningarna* för verksamheten, men inte ange *inhållet* utan överlämna detta till forskare och lärare att besluta om.

Hög kvalitet och konkurrens som grund för fördelning av basanslag

Vår grundinställning är att Sverige ska ha forskning och högre utbildning av internationellt hög klass. För att det ska vara möjligt måste tilldelningen av basanslag ske utifrån kriterier som främjar hög kvalitet i kärnverksamheten – d.v.s. forskning och utbildning – och inte underordnas andra politiska mål (t.ex. att kortsiktigt stödja en region, del av näringslivet eller liknande). Om kvaliteten komprometteras riskerar Sverige att tappa i konkurrenskraft globalt.

Utredningen innehåller i princip inga förslag som innebär jämförelser mellan lärosäten. Kvalitetsarbetet ska istället drivas av en inre motivation och fördelning av forskningsmedel ska inte ske i konkurrens mellan lärosäten. Denna inställning framstår för oss som både orealistisk och naiv. Vid alla former av fördelning av pengar måste någon form av prioritering ske, och om inte den totala budgeten för forskning och högre utbildning ökar så kommer någon att få mindre för att någon annan ska få mer. I motsats till utredningen så tycker inte SUA att jämförelser är negativt. Självklart måste man se till att de lärosäten (utbildningar, forskningsområden etc.) som jämförs är rimligt lika för att det ska bli meningsfullt. Ibland kan lärosäten jämföras nationellt medan det ibland kan vara nödvändigt att jämföra med liknande lärosäten i andra länder. Det viktiga är dock att göra en skarp utvärdering av kvaliteten i

³ Med lärare avses professorer, biträdande professorer, docenter, universitetslektorer och biträdande universitetslektorer.

utbildning och forskning, så att skattemedel går till den bästa verksamheten där de kan förväntas göra störst skillnad på lång sikt. Detta innebär att lärosäten bör konkurrera sinsemellan som en nödvändig kvalitetsdrivande åtgärd. SUA anser att en ökande andel av basanslagen bör fördelas i nationell konkurrens så att mer medel styrs mot den bästa forskningen och utbildningen, oavsett på vilket lärosäte och vart i landet den bedrivs. Få länder fördelar medel till lärosätena utan jämförelser och konkurrens (i flera europeiska länder är t.ex. basanslagen för forskning konkurrensutsatta) och det finns ingen anledning att experimentera med detta i vårt nationella system.

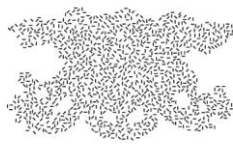
Kopplingen mellan forskning och utbildning

Att högre utbildning ska vara vetenskapligt underbyggd är en självklarhet, likaså att studenterna lär sig ett vetenskapligt förhållningssätt. Däremot är det inte lika självklart att forskning och undervisning inom ett vetenskapligt fält alltid måste göras på samma ställe och av samma personer. Inom t.ex. naturvetenskaplig forskning krävs ofta omfattande experiment och utrustning som är mycket dyr. Av kostnadsskäl bör sådan forskning samlas till ett mindre antal lärosäten för att optimera forskningskvalitet per krona och möjliggöra forskning på internationellt hög nivå. Forskarna kan däremot gärna delta i undervisning på andra lärosäten som har utbildning, men inte egen forskning, inom ämnet. Inom t.ex. fysik är detta mycket tydligt, där många experiment är så dyra att de bara kan utföras på ett fåtal lärosäten eller vid särskilda infrastrukturer. Samtidigt utbildas fysiklärare på många ställen i landet och då krävs nya innovativa lösningar för att forskningsanknyta utbildningen.

Den profilering av lärosäten som föreslås i utredningen öppnar för att låta lärosätena göra en uppdelning mellan sig vad gäller utbildning på grundnivå och avancerad nivå (master- och forskarutbildning), där grundutbildning ges på flera lärosäten medan avancerad utbildning samlas på färre lärosäten. SUA är positiva till en sådan utveckling. Sverige har relativt sett många lärosätena och för att undvika att resurser smetas ut så tunt att inget lärosäte till slut kan upprätthålla en hög kvalitet krävs prioriteringar. Alla lärosäten varken kan eller bör bedriva verksamhet inom alla vetenskapliga områden och en viss centralisering av resurser är nödvändig. Profilering får dock inte drivas så långt att vetenskapliga fält försvinner helt i Sverige p.g.a. att varje lärosäte bara optimerar sin egen verksamhet. Särskilt inom humaniora och samhällsvetenskap är det viktigt att det finns flera miljöer som beforskar och undervisar inom samma vetenskapliga fält för att ge utrymme för en mångfald av idéer och åsikter.

Motverka ökad administration

Utredningens modell med dialogbaserad styrning kräver väsentligt mer arbete och administration för både lärosätena och regeringskansliet. Även internationaliseringsutredningen har nyligen lämnat ett betänkande vars förslag innebär ökad administrativ börda för lärare och forskare. Den här utvecklingen måste motverkas! Det får inte bli en allmänt accepterad sanning att alla reformer som genomförs i sektorn leder till ökad administration. Tvärtom, målet för alla reformer måste vara mer effektiva processer som gör att forskare och lärare kan fokusera på sina kärnuppgifter.

Kommentarer till utredningens förslag (i nummerordning)

4.6 Förstärkning av vissa normer i Högskolelagen

Utredningen föreslår att:

Regeringen tar initiativ till förändringar i högskolelagen (1992:1434), inklusive den ytterligare beredning som behövs, i syfte att i lagen markera:

- att lärosäten och staten som huvudman ska främja och värna akademisk frihet, som en förutsättning för forskning och utbildning på vetenskaplig grund samt för lärosätenas roll som en självständig och kritiskt reflekterande kraft i samhället;
- lärosätenas och den enskilda lärarens frihet i utbildningens utformning;
- lärares och forskares möjlighet till deltagande i beslut och beredning av frågor som rör forskning och utbildning; och
- att det normalt ska ingå både utbildning och forskning i tillsvidareanställda vetenskapligt kompetenta lärares arbetsuppgifter.

SUA:s åsikt: vi tillstyrker punkterna 1–3. Vi vill också poängtera att som en följd av punkterna 2 och 3 bör beslutande organ såsom lärosätets styrelse, institutionsstyrelsen och liknande ha en majoritet av vetenskapligt kompetenta lärare (professorer, biträdande professorer, docenter, universitetslektorer eller biträdande universitetslektorer).

Angående punkt 4 är vi generellt sett positiva till att personal som är anställd på lärartjänster⁴ samt meriteringstjänster⁵ bedriver både forskning och utbildning. SUA anser det dock varken rimligt, kostnadseffektivt eller önskansvärt att på alla lärosäten upprätthålla starka forskningsmiljöer inom alla ämnen som det bedrivs undervisning inom. Det bör inte vara ett egenvärde att bedriva forskning inom alla ämnen överallt, på bekostnad av kvaliteten, när det i stället kan vara mer kostnadseffektivt att lärosäten samarbetar. SUA anser också att det måste vara möjligt för lärosätena att anställa personal som enbart ägnar sig åt forskning eller undervisning, som ett komplement till lärar- och meriteringstjänster. I många länder är det vanligt med s.k. *staff scientists* (personal som enbart är anställda för att forska i projekt som drivs av andra), särskilt inom ämnen som kräver mycket laborativt arbete. Denna möjlighet bör finnas även i Sverige.

5.1.1 En samlad proposition för forskning och högre utbildning vart fjärde år

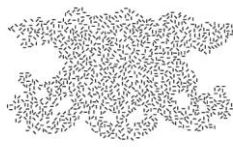
Utredningen föreslår att

- En samlad proposition för högre utbildning och forskning lämnas en gång per mandatperiod.

---

⁴ Professorer, biträdande professorer och universitetslektorer.

⁵ Biträdande universitetslektorer.

SUA:s åsikt: vi tillstyrker förslaget. Det är dock viktigt att komma ihåg att tidsperspektiven skiljer sig så till vida att forskningsfrågor ofta har längre tidsperspektiv än utbildningsfrågor. En gemensam proposition får inte användas för att tvinga på forskning, eller utbildning, ett tidsperspektiv som inte fungerar.

5.1.4 Regeringens behov av underlag för en samlad proposition

Utredningen föreslår att

- UKÄ ges i uppdrag att inför en samlad proposition för högre utbildning och forskning lämna underlag för den högre utbildningen.

SUA:s åsikt: vi tillstyrker förslaget, samt föreslår att även Vetenskapsrådet bör få i uppdrag att lämna underlag för de delar som rör forskning.

5.2.3 En mer långsiktig, fokuserad och dialogbaserad styrning

Utredningen bedömer att

- Regeringens styrning av högre utbildning och forskning bör ha ett dialogbaserat och fyraårigt perspektiv med avseende på mål, dimensionering, uppdrag och resurstilldelning.

Utredningen föreslår att

- Regleringsbrevet för varje lärosäte utformas med utgångspunkt i den samlade propositionen för högre utbildning och forskning genom en fördjupad dialog med lärosätet, och reglerar resurser, utbildningsmål samt särskilda uppdrag och bemyndiganden med ett fyraårsperspektiv.
- Som komplement till regleringsbrevet införs ett dialogbaserat och lärosätesspecifikt styrinstrument i form av fyraåriga överenskommelser där varje lärosätes mål och uppföljningskriterier formuleras för ett antal av politiken prioriterade områden.
- Det gemensamma regleringsbrevet tas bort och långsiktiga mål eller anvisningar läggs i förordning, medan andra mål ges en mer lärosätesspecifikt utformning.

SUA:s åsikt: vi är tveksamma till dialogbaserad styrning. En mer omfattande dialog riskerar att leda till ökad styrning från regeringens sida, genom så kallade mjuka (och icke-transparenta) styrmedel, istället för den minskade styrning som verkar vara avsikten. Den dialogbaserade styrningen kräver också ökade resurser på båda sidor för att fungera och det finns inget förslag om hur detta ska finansieras. Det är oacceptabelt om medel omfördelas från forskning och utbildning till förmån för ökad administration, oavsett om det sker på nationell- eller lärosätetsnivå. Om regeringen ändå går över till dialogbaserad styrning såsom föreslås i utredningen måste det ske iterativt, det vill säga att införandet utvärderas kontinuerligt och nödvändiga justeringar görs successivt.

SUA är försiktigt positiva till en ökad profilering av lärosäten. Profileringen får dock inte användas som ursäkt för att inte jämföra lärosätena i syfte att se hur utbildning och forskning står sig kvalitetsmässigt. Vid behov kan jämförelser göras med ett liknande lärosäte i ett annat land om det inte finns en lämplig nationell jämförelse.

Bör ekonomiska incitament kopplas till överenskommelser?

Utredningen bedömer att:

- Ekonomiska incitament initialt inte bör kopplas till överenskommelserna.

SUA:s åsikt: vi anser att övergången till dialogbaserad styrning är ett riskfyllt experiment och är tveksamma till överenskommelser som styrmedel. Om de ändå införs bör inga medel kopplas till överenskommelserna innan regeringen har följt upp hur de fungerar.

5.4.1 Behovet av samlade och oberoende analyser

Utredningen bedömer att

- Det finns behov av en analysfunktion inom det utbildnings- och forskningspolitiska området med uppgift att göra samlade och oberoende analyser och uppföljningar som kan ligga till grund för framtida politiska prioriteringar men även kan utgöra stöd för lärosätenas och andra intressenters arbete.

5.4.2 En analysfunktion in forskning och högre utbildning

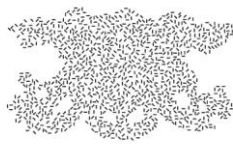
Utredningen föreslår att

- Det inrättas en analysfunktion med uppdraget att göra samlade och oberoende analyser och uppföljningar med syfte att ligga till grund för framtida politiska prioriteringar men även kan utgöra stöd för lärosätenas och andra intressenters egna arbete.
- Analysfunktionen ges i uppdrag att inkomma med en samlad analys inför propositionen för högre utbildning och forskning, och att utöver detta göra analyser av högre utbildning och forskning.
- Uppdraget ska vara utformat så att analysfunktionen ges mandat att själv välja frågeställningar och metoder för sina analyser samt hur de sprids.

5.4.3 Organisatorisk form och finansiering

Utredningen föreslår att:

- Analysfunktionen inrättas som en kommitté med ett kontinuerligt uppdrag.
- Kommittén utgörs av en expertgrupp (maximalt tio personer) bestående av en bred representation av ledamöter från olika delar av samhället.
- Expertgruppens ledamöter inklusive ordförande utses av regeringen på sex år.

- UKÄ utgör värd för analysfunktionen.
- Analysfunktionen ges namnet Expertgruppen för analys av högre utbildning och forskning.

SUA:s åsikt (5.4.1–5.4.3): idag finns ingen självklar instans som gör övergripande analyser av det svenska forsknings- och utbildningssystemet och det finns inte heller någon instans som utvärderar de långsiktiga effekterna av olika forskningspolitiska satsningar. SUA är därför positiva till att *Expertgruppen för analys av högre utbildning och forskning* inrättas. Vi vill dock poängtera att en sådan expertgrupp i hög grad bör beställa utredningar från befintliga expertmyndigheterna (VR, UKÄ m.fl.) för att begränsa kostnaderna och minska risken för ökade administrationskostnader.

Då *Expertgruppen för analys av högre utbildning och forskning* är en helt ny verksamhet anser vi att regeringen i första hand bör skjuta till nya medel för detta, och i andra hand omfördela medel från befintliga analysuppdrag hos expertmyndigheterna och inte från forskningsmedel.

För att expertgruppen ska ha legitimitet bör en majoritet av ledamöterna ha hög vetenskaplig kompetens. De behöver inte nödvändigtvis vara verksamma vid ett svenskt lärosäte utan det finns flera fördelar med att blanda nationella och internationella ledamöter. SUA deltar gärna i expertgruppen för att bidra med de yngre forskarnas perspektiv.

6.1 Kopplingen mellan forskning och utbildning

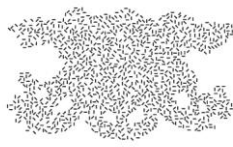
Utredningen bedömer att

- Styrning av universitet och högskolor bör utformas så att den i möjligaste mån hanterar utbildning och forskning samlat.
- Lärosätena bör aktivt arbeta med att främja en akademisk kultur som värderar utbildning och forskning lika högt.

SUA:s åsikt: vi avstyrker punkterna som de är formulerade i nuläget.

I många fall är det lämpligt att hantera styrning av forskning och utbildning samlat men det får inte vara ett nödvändigt krav. Samlad styrning fungerar bra i de fall som lärosätet har integrerade miljöer som bedriver både framstående forskning och utbildning, men så ser verkligheten inte alltid ut. Många lärosäten bedriver av nödvändighet utbildning inom områden där de inte har framstående forskning (vilket måste vara möjligt så länge som utbildningen bygger på vetenskaplig grund) och även det omvända förekommer i många fall. Detta bör vara möjligt som en del i lärosätenas profilering.

En samlad styrning av forskning och utbildning innebär i STRUT-modellen också ett samlat basanslag. SUA avstyrker bestämt att basanslagen för forskning och utbildning slås ihop, då vi ser en uppenbar risk att detta skulle leda till att forskningsmedel överförs till utbildning där kortsiktiga behov av ökad finansiering kan uppfattas som påtagliga. Vi motsäger oss inte att

medlen till utbildning ökar, men det får inte ske inte på bekostnad av forskningens villkor, och detta riskerar ske i det fördolda när öppen redovisning saknas.

SUA värderar både forskning och utbildning mycket högt. Trots detta motsätter vi oss att regeringen kräver att lärosätena ska påverka sina medarbetares åsikter i den riktningen. I utredarens argumentation för att öka statusen på undervisning sägs att detta är ett sätt att gynna jämställdhet, eftersom kvinnor i högre grad än män undervisar. Vi anser att detta resonemang är helt bakvänt. Rimligen bör istället jämställdhet främjas genom att rekryteringen till fasta tjänster sker genom öppna utlysningar med tydliga kriterier och transparenta tillsättningsprocesser, samt att ge män och kvinnor samma ansvar och möjligheter att forska respektive undervisa.

6.2.1 Vad ska styra utbildningsutbudets utformning?

Utredningen föreslår att

- Regeringen tar initiativ till att det i författning skrivs in att utbildningsutbudet vid universitet och högskolor ska utformas med hänsyn till kunskapsutvecklingen och svara mot studenternas efterfrågan samt arbetslivets och samhällets behov.

SUA:s åsikt: SUA tillstyrker en bred formulering om utbildningsuppdraget likt den föreslagna. Vi vill dock poängtera att en viktig del i den högre utbildningen är att studenterna tillägnar sig generella akademiska färdigheter såsom att analysera och värdera kunskap och kunskapskällor. Dessa förmågor är grunden för att studenterna i sitt senare yrkesliv ska kunna omsätta sina kunskaper till nytta för samhället. Eftersom det är omöjligt att förutspå vilka kunskaper och färdigheter som behövs på framtidens arbetsmarknad anser vi att det är kontraproduktivt att i alltför hög grad utgå från arbetsmarknadens nuvarande behov.

6.2.2 Behöver utbildningsutbudet styras tydligare utifrån arbetsmarknadens behov?

Utredningen bedömer att

- Utformningen av utbildningsutbudet bör fortsatt vara lärosätenas ansvar. Regeringen bör dock styra utbildningens omfattning på totalnivå, samt omfattningen av vissa utbildningar som leder till legitimationsyrken och där behovet påverkas av politiska beslut.

Utredningen föreslår att

- Regeringens styrning av utbildningsutbudet sker genom att i regleringsbrev ange fyraåriga utbildningsuppdrag till respektive lärosäte.
- Utbildningsuppdraget innehåller mål om antal helårsstudenter på totalnivå samt mål för antal examina inom vissa utbildningar som leder till legitimationsyrken.
- I utbildningsuppdraget ingår även eventuella särskilda åtaganden som lärosätet och regeringen fastställt i dialog.

SUA:s åsikt: vi är eniga med utredningen om att lärosätena bör ha huvudansvar för utbildningsutbudet (se även 6.2.1 och 4.6). Varken regering, näringsliv eller andra aktörer bör detaljstyra utbildningsutbud och innehåll.

Vad gäller dimensionering av utbildningsplatser för bristyrken (t.ex. lärare, sjuksköterskor) tror vi inte att det är antalet utbildningsplatser i sig som är avgörande utan snarare att de presumtiva studenterna väljer bort dessa yrken av olika anledningar (t.ex. lön, arbetsmiljö). Detta problem kan inte hanteras inom ramen för lärosätenas uppdrag.

6.2.3 Hela landets behov av utbildning

Utredningen bedömer att

- Det arbete som har inletts med att skapa nationella och regionala samverkansarenor bör utvecklas vidare.
- Både nationella och regionala behov av kompetens- och kunskapsförsörjning bör vara delar i lärosätenas planering av utbildningsutbudets utformning.
- Samarbeten mellan lärosäten för att åstadkomma arbetsdelning kring utbildningsutbudet bör utvecklas vidare.

Utredningen föreslår att

- UKÄ ges i uppdrag att lämna de förslag som krävs för att möjliggöra gemensamma examenstillstånd eller examenstillstånd som bygger på överenskommelser om att ett annat lärosäte bidrar med nödvändig kompetens.
- Frågan om hur man kan underlätta för två eller flera lärosäten att bedriva gemensamma utbildningar utreds.

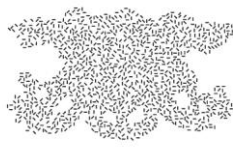
SUA:s åsikt: vi är positiva till att lärosäten kan samarbeta om utbildningar och tillstyrker båda förslagen. Samarbete kan vara kostnadseffektivt och möjliggöra att grundutbildningar ges även på lärosäten som inte har egen forskning inom ämnet. Vi anser dock inte att möjligheten till samarbete bör dras så långt att det bedrivs utbildningar inom *alla* ämnen på *alla* lärosäten, det vore inte kostnadseffektivt och skulle heller inte premiera kvalitét.

Det är också viktigt att beakta, främst inom humaniora och samhällsvetenskap, att om endast ett lärosäte bedriver forskning och utbildning i ett ämne kan det leda till en osund likriktning i åsikter och val av frågeställningar.

6.3.1 Vad är lärosätenas roll i det livslånga lärandet?

Utredningen bedömer att

- Lärosätenas ansvar för yrkesverksammas fortbildning behöver tydliggöras.
- Om regeringen av utbildningspolitiska skäl vill prioritera viss utbildning är detta ett ställningstagande som öppet bör redovisas.

- Den kursbaserade högskoleutbildningen ger goda förutsättningar för livslångt lärande inom nuvarande system.
- Utökad uppdragsutbildning och öppen nätbaserad utbildning är viktiga instrument för att stärka lärosätenas arbete med livslångt lärande.
- Uppdrag från olika offentliga aktörer till högskolan behöver vara långsiktiga så att de kan integreras på ett ändamålsenligt sätt i verksamheten.

Utredningen föreslår att

- Regeringen tar initiativ till att det i högskolelagen (1992:1434) åter regleras att det i utbildning på grundnivå och avancerad nivå även ingår fortbildning och vidareutbildning.

SUA:s åsikt: vi är försiktigt positiva till förslaget men vill slå vakt om att fleråriga utbildningar på grundnivå och avancerad nivå inte trängs ut av kortare kurser för redan yrkesverksamma samt att inte ökade kostnader inverkar negativt på forskningens villkor (se även svar till punkt 6.1).

6.3.2 Ekonomiska hinder för flexibla utbildningsformer

Utredningen bedömer att

- Det prestationsbaserade resurstilldelningssystemet (helårsstudenter och helårsprestationer) för utbildning på grundnivå och avancerad nivå medför att utbildningar som på olika sätt är flexibla för studenten ofta är ekonomiskt ofördelaktiga för lärosätena att erbjuda.
- Det är individens syfte med en utbildning som avgör om den är fortbildning eller annan utbildning.

Utredningen föreslår att

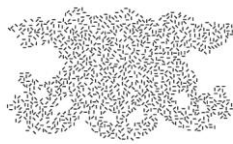
- Prestationer ges minskad betydelse i resurstilldelningssystemet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

SUA:s åsikt: Vi tillstyrker förslagen. Se även svar på 9.3.2

6.4.2 Dimensionering av utbildning på forskarnivå

Utredningen bedömer att

- Både regeringen och lärosätena har ett ansvar att på sina respektive nivåer ha en uppfattning om forskarutbildningens omfattning och inriktning utifrån olika behov, att följa utvecklingen i ljuset av detta och vid behov vidta åtgärder.
- Det samlade anslag vi föreslår ger en ökad flexibilitet för såväl lärosätena som regeringen när det gäller utformningen av eventuell styrning av utbildning på forskarnivå.

SUA:s åsikt: utredningen verkar helt ha missat att doktorander inom stora forskningsområden såsom naturvetenskap, teknik och medicin regelmässigt finansieras av externa anslag från privata och statliga forskningsfinansiärer, d.v.s. till låg eller ingen grad av basanslagen som lärosätets ledning förfogar över. Vi har därför svårt att se hur lärosätet på ett övergripande plan kan styra dimensioneringen av forskarutbildning inom dessa ämnen.

6.5 Breddad rekrytering till utbildning

Utredningen bedömer att

- Lärosätens arbete med breddad rekrytering kan följas upp via dialogbaserad styrning genom överenskommelser.
- Utbildning på alla tre nivåer bör ingå i lärosätens arbete med breddad rekrytering.

SUA:s åsikt: vi är tveksamma till dialogbaserad styrning som sådan. Breddad rekrytering bör följas upp på samma sätt som andra uppdrag till lärosätet.

6.6.1 Balansen mellan direkta anslag och externa medel

Utredningen föreslår att

- Regering och riksdag uttalar ett mål och formulerar en plan för att andelen direkta statsanslag ska utgöra minst hälften av de totala forskningsintäkterna vid universitet och högskolor i landet inom den närmaste åttaårsperioden.

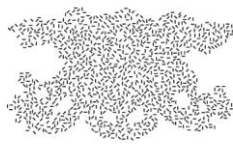
SUA:s åsikt: vi avstyrker förslaget i dess nuvarande form eftersom finansieringen föreslås att ske på bekostnad av bl.a. Vetenskapsrådets budget. Se vidare svar på 9.4.2

6.6.3 Åtgärder för att främja hög kvalitet

Utredningen bedömer att:

- Lärosätens insatser med anledning av höjda basanslag bör följas upp i överenskommelserna.
- Ett nationellt ramverk för utvärdering av forskningen bör skapas som är kvalitetsdrivande och ger god insyn.

SUA:s åsikt: vi avstyrker förslag ett då vi är tveksamma till överenskommelser som styrmedel. SUA är dock helt eniga med utredningen om att lärosätens användning av eventuellt ökade basanslag måste följas upp. Vår erfarenhet är att många lärosäten idag saknar tydliga processer för att fördela basanslag internt och detta måste åtgärdas. Ökade basanslag till forskning riskerar annars att förstärka skadliga strukturer där medel fördelas i icke-transparenta processer och utifrån oklara kriterier. Detta riskerar att leda till nepotism, minskad jämställdhet, sämre kvalitet och sämre villkor för yngre forskare.

Vi tillstyrker förslag två. Ett nationellt ramverk för utvärdering av forskning måste bedöma forskningens kvalitet. Det förslag till kvalitetssystem som UKÄ arbetat fram innehåller bara en bedömning av lärosätenas kvalitetsarbete och detta måste kompletteras med en utvärdering av den forskning som *de facto* bedrivs vid varje lärosäte. Den myndighet som ligger närmast till hand för att göra detta är Vetenskapsrådet som har stor erfarenhet av att bedöma forskning genom sakkunniggranskning.

6.6.4 Avvägning mellan olika forskningsområden

Utredningen bedömer att

- Styrning mot olika forskningsområden kan ske via forskningsfinansierande myndigheter eller som särskilda satsningar via de direkta anslagen efter bred utlysning och sakkunnigprövning.

SUA:s åsikt: Det är mycket svårt att förutsäga vilka forskningsresultat som kommer till användning i framtiden och på vilka sätt, och historiskt har det visat sig att forskare är bättre än politiker på att avgöra vilka forskningsområden som bör prioriteras. Vi avstyrker därför bestämt alla förslag om riktade satsningar.

6.6.5 Översyn av de statliga forskningsfinansiärerna

Utredningen föreslår att

- En översyn av den statliga externa finansieringen av forskningen görs. Översynen bör omfatta såväl forskningsråden och Vinnova som övriga myndigheter som finansierar forskning. Syftet med översynen ska vara att säkerställa att den statliga forskningsfinansieringen är ändamålsenligt organiserad.

SUA:s åsikt: vi tillstyrker förslaget och vill särskilt påpeka att förutom forskningsråden och Vinnova så har idag ett stort antal myndigheter medel avsatta för att finansiera forskning (t.ex. Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Kriminalvården). I motsats till forskningsråden så saknar många av dessa myndigheter vetenskaplig kompetens och tilldelningen av forskningsmedel sker genom icke-transparenta processer utan tydliga kriterier. I många fall är den verksamhet som finansieras inte heller vetenskaplig forskning utan snarare utvecklingsarbete eller utredningar. Regeringen bör se över om dessa forskningsfinansierande myndigheter ska fortsätta ha i uppdrag att finansiera forskning.

7.2 Förslag till en ny formulering i Högskoleförordningen

Utredningen föreslår att

- Regeringen tar initiativ till att förändra lydelsen i 1 kap. 2 § högskolelagen (1992:1434) så att det anges att det i högskolornas uppgift ska ingå att samverka med det

---

omgivande samhället och verka för att den kunskap och kompetens som finns vid högskolan kommer samhället till nytta.

SUA:s åsikt: vi vill behålla formuleringen om att lärosätena också ska *informera om sin verksamhet* som står i Högskoleförordningen idag.

7.4 Samverkan som en del av ett nationellt kvalitetssäkringssystem

Utredningen föreslår att

- Bedömning och uppföljning av lärosätenas samverkansarbete primärt sker inom ramen för det nationella kvalitetssäkringssystemet för utbildning och forskning med UKÄ som ansvarig myndighet.
- Regeringen kan för att få en samlad nationell bild av specifika områden ge UKÄ i uppdrag att genomföra tematiska utvärderingar.

SUA:s åsikt: SUA är emot att utvärdering av samverkan används för att fördela pengar till lärosätena. Om staten vill få en övergripande bild av hur lärosätena bedriver samverkan kan dock den föreslagna modellen vara ett rimligt alternativ.

7.5 Styrning och uppföljning genom överenskommelserna

Utredningen föreslår att

- Styrning och uppföljning av prioriterade samverkansaspekter kan ske inom ramen för överenskommelserna och deras uppföljning.

SUA:s åsikt: vi är tveksamma till att samverkan generellt sett kan/ska styras och avstyrker därför förslaget.

7.6 Att främja samverkan ekonomiskt

Utredningen föreslår att

- Regeringen bör för större och långsiktiga satsningar och för specifika samverkansaspekter lämna uppdrag om utlysningar vars beredningsprocess är transparent. För att förstärka långsiktigheten i samverkansarbetet övergår dessa medel, efter utvärdering, till ordinarie anslag till lärosätet.

SUA:s åsikt: De bästa exemplen på samverkan uppstår ofta som en naturlig del i forskningsprocessen och kan sällan förutsägas på ledningsnivå. SUA tror därför inte på utlysning av särskilda medel för samverkan. Vi anser istället att lagar och regler bör ses över så att samverkan ges goda förutsättningar att blomstra som den naturliga del av forskningsprocessen som den bör vara.

7.8 Innovationssystemet

Utredningen föreslår att

- Högskolans roll i det nationella innovationssystemet belyses i en särskild utredning.

SUA:s åsikt: vi tillstyrker förslaget.

8.3 Långsiktig strategi för ökad jämställdhet

Utredningen bedömer att

- Regeringen bör fortsatt ha jämställdhetsintegrering som huvudsaklig strategi för ökad jämställdhet inom högskolan.
- Jämställdhet bör finnas med som ett bedömningsområde i kvalitetssäkringssystemet för utbildning och forskning.
- Lärosätesspecifika mål inom prioriterade jämställdhetsområden kan finnas med i överenskommelserna mellan regering och lärosäte.
- Utvärderingar och indikatorer för uppföljning bör utvecklas vidare inom området för att utgöra underlag för nationell uppföljning och jämförelse.

Utredningen föreslår att

- Regeringen överväger att ge UKÄ ett tydligt ansvar för utvärdering och uppföljning av högskolans jämställdhetsarbete.
- Regeringen föreslår riksdagen att tidigare beslutade principer för rekryteringsmålen för professorer inte längre ska gälla.
- Nuvarande form för hur regeringen sätter lärosätesspecifika mål för andelen kvinnor vid nyrekrytering av professorer bör upphöra vid utgången av 2019.

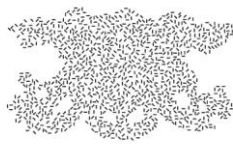
SUA:s åsikt: vi anser att förslag 1 bör skärpas så att det står ”regeringen ger UKÄ ett tydligt ansvar...”.

Svenska lärosäten brottas fortfarande med problem när det gäller jämställdhet och vi anser att det är oacceptabelt att kvinnor och män inte har samma möjligheter och förutsättningar att lyckas som forskare. SUA menar att transparenta, kvalitetssäkrade rekryteringsprocesser är en viktig del i att ge män och kvinnor lika möjligheter. Likaså är en god arbetsmiljö med tydligt ledarskap och klara rutiner för att hantera arbetsmiljöproblem viktig för att undvika särbehandling av vissa anställda och sexuella trakasserier. För att utvärdera den typen av arbete hos lärosätena behövs mer omfattande uppföljning än att räkna antalet kvinnliga professorer.

9.2.1 Ett samlat anslag

Utredningen föreslår att

- Utbildning och forskning ses som en samlad verksamhetsgren där all verksamhet vid lärosätet ingår.

SVERIGES UNGA AKADEMI

- Varje lärosäte tilldelas ett samlat anslag för denna verksamhetsgren.
- För det samlade anslaget redovisas en utbildningsram och en forskningsram där utbildningsramen motsvarar dagens anslag till utbildning på grundnivå och avancerad nivå och forskningsramen dagens anslag till forskning och utbildning på forskarnivå.
- Utöver de medel som ingår i utbildningsramen och forskningsramen kan det i det samlade anslaget ingå särskilda medel för utpekade ändamål.

SUA:s åsikt: vi avstyrker bestämt förslagen. Forskning och utbildning har olika tidsperspektiv och vi befarar att ett samlat basanslag kommer att utarma forskningen då det på kort sikt märks betydligt mindre om forskningsmedlen minskas än om medlen till utbildning minskas.

9.3.1 Den fasta basen (för utbildning)

Utredningen föreslår att

- Hälften av utbildningsramen utgör en bas som inte varierar med det faktiska antalet helårsstudenter eller deras prestationer.

SUA:s åsikt: vi tillstyrker förslaget då vi tror att det kommer att främja utbildningens kvalitet. Dagens system där många godkända studenter leder till mer medel för lärosätena ger fel incitament och gör att lärosätena tvekar att underkänna studenter av ekonomiska skäl.

9.3.2 Resultatbaserad ersättning baserat på antalet helårsstudenter

Utredningen föreslår att

- Hälften av utbildningsramen görs rörlig och beroende av antalet studenter.
- Den rörliga delen avräknas årligen och baseras på antalet helårsstudenter det aktuella budgetåret.

Antalet helårsstudenter som grund för tilldelning

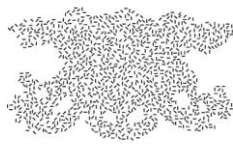
Utredningen föreslår att

- Den rörliga ersättningen baseras endast på antalet helårsstudenter.

Ersättningsbelopp ersätts med ett mål för antalet helårsstudenter

Utredningen föreslår att

- För varje lärosäte fastställs ett mål för antalet helårsstudenter. Understiger det faktiska antalet helårsstudenter målet, reduceras den rörliga tilldelningen med ett belopp motsvarande den genomsnittligt beräknade ersättningen per helårsstudent.
- Outnyttjat anslag upp till 10 procent av den beräknade rörliga delen av tilldelningen får sparas. Helårsstudenter, som inte ersätts, upp till ett värde motsvarande 10 procent av lärosätets mål för antalet helårsstudenter, får sparas.

SUA:s åsikt: vi tillstyrker alla punkterna under 9.3.2, då vi tror att det kommer att främja utbildningens kvalitet. Det är dock viktigt att staten monitorerar studentprestationer nationellt över längre tid, för att kunna vidta åtgärder om examinationsgraden sjunker markant vid något lärosäte då detta kan vara en indikator på andra problem.

9.4.1 Förslag kopplade till dagens modell för tilldelning (om forskning)

Utredningen bedömer att

- En ändamålsenlig tilldelning av medel för forskning inte går att uppnå med ett fåtal indikatorer. I stället bör tilldelningen kontinuerligt anpassas till forskningspolitikens mål och bestå av flera olika delar.

Utredningen föreslår att

- Ett utökat utbildningsuppdrag leder till en ökning av lärosätets forskningsram.
- Nuvarande anslagstilldelning baserat på betygssättning av lärosätenas samlade samverkansarbete upphör.
- En omfördelning mellan olika lärosäten av anslagsmedlen som tilldelas för forskning kan övervägas när andelen direkta anslag av de totala forskningsintäkterna avsevärt ökat.

SUA:s åsikt: vi är tveksamma till utredningens bedömning att tilldelning av medel ska justeras kontinuerligt eller med för korta intervall, eftersom det riskerar att leda till ökad ryckighet i systemet och minskad möjlighet till långsiktig planering. Förutsättningarna för tilldelning av medel bör i så hög grad som möjligt vara bestående över en längre tid.

Vi avstyrker punkt ett om en direkt koppling mellan ökat utbildningsuppdrag och ökade forskningsmedel då det är ett alldeles för trubbigt och ospecifikt sätt att fördela forskningsmedel.

Vi tillstyrker punkt två om att betygssättning av samverkan inte ska påverka medelstilldelning.

Angående punkt tre så anser SUA att en ökande andel av basanslagen för forskning bör ske i konkurrens, vilket även torde leda till en viss omfördelning mellan lärosäten. Utvärderingen bör ske över längre perioder för att främja långsiktig planering.

9.4.2 En ökad andel direkta anslag kan uppnås genom omfördelning av statliga medel för forskning

Utredningen föreslår att

- En ökad andel direkta anslag för forskning kan finansieras genom omfördelning från statliga forskningsfinansiärer. Medel som omfördelas från statliga forskningsfinansiärer bör fördelas till lärosätena utifrån respektive lärosätes historiska tilldelning av bidrag från de berörda finansiärerna.

SUA:s åsikt: vi avstyrker förslaget i dess nuvarande form eftersom det riskerar att utarma Vetenskapsrådets budget och då särskilt de s.k. fria projektbidragen (d.v.s. de medel som ges till forskarinitierade projekt). De fria projektbidragen är helt avgörande för yngre forskares möjligheter att etablera sig som självständiga. En yngre forskare som får projektbidrag från Vetenskapsrådet kan etablera sin egen forskningsgrupp utan att vara beroende av en äldre professors välvilja att finansiera forskningen. En yngre forskare som får projektmedel kan också byta lärosäte/institution vilket gynnar mobilitet och möjliggör flytt från miljöer med dålig arbetsmiljö. Idag saknar många lärosäten transparenta och kvalitetssäkrade processer för att fördela basanslag för forskning. Vår erfarenhet är tyvärr att detta leder till godtycke och är grund för nepotism vid lärosätena. Mot detta kan ställas Vetenskapsrådets väl etablerade process för att fördela forskningsmedel där det vetenskapligt mest intressanta projektet och den mest meriterade forskaren tilldelas medel. Detta gynnar såväl nydanande forskning som jämställdhet mellan kvinnor och män.

Givet att lärosätena inför transparenta och kvalitetssäkrade processer för att fördela basanslaget för forskning internt, och att finansieringen inte tas från Vetenskapsrådet, så är SUA positiva till att basanslaget ökar. Det är dock avgörande att basanslaget verkligen kommer forskningen till del och inte äts upp av ökad administration. Här vill vi påminna om att när vi forskare får ett projektbidrag från t.ex. Vetenskapsrådet, Europeiska forskningsrådet m.fl. finansierare så går en betydande andel av bidraget åt till att betala s.k. OH-kostnader⁶. Det innebär att de direkta medlen som vi verkligen kan använda för forskningsprojektet är mindre än vad det ser ut i statistiken.

Basanslaget för forskning är framförallt viktigt för att finansiera meriterings- och lärartjänster, och för att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler, bibliotek och annan infrastruktur. Om staten inte skjuter till ökade resurser kan ökade basanslag t.ex. finansieras genom att staten tar ut en lägre vinst från Akademiska Hus.

9.4.3 Övrig ökning av direkta anslag till forskning

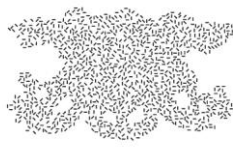
Utredningen föreslår att

- Övrig ökning av direkta anslag för forskning fördelas som långsiktiga strategiska satsningar, i proportion till nuvarande tilldelning eller med en eller flera kvalitetsindikatorer.
- Om regeringen bedömer att medel ska fördelas med kvalitetsindikatorer ges en eller flera expertmyndigheter, t.ex. Vetenskapsrådet, Vinnova eller UKÄ, i uppgift att ta fram dessa i samverkan med universitet och högskolor.

SUA:s åsikt: tilldelning av nya medel bör i första hand ske i konkurrens och till forskningsområden som identifierats som angelägna av forskarna. Eftersom utredningens

---

⁶ Se t.ex. *Externfinansieringens roll i svensk högskoleforskning*, rapport från Vetenskapsrådet 2019 (ISBN: 978-91-88943-08-8)

förslag är oklart formulerade är det svårt att överhuvudtaget tillstyrka/avstyrka dem och därför avstår vi från att ta ställning.

9.5 Särskilda medel

Utredningen bedömer att

- Inom ramen för det samlade anslaget bör särskilda medel även fortsättningsvis ingå.

Utredningen föreslår att

- Medel på dagens anslag 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* överförs till respektive lärosätes samlade anslag.

SUA:s åsikt: vi avstår från att kommentera förslaget.

9.7 Vissa riktade satsningar inom utbildningsområdet

Utredningen bedömer att

- Riktade satsningar inom utbildningsområdet bör fördelas genom ett utlysningförfarande.

Utredningen föreslår att

- UHR görs till förstahandsalternativ för att administrera riktade utbildningssatsningar inom högskoleområdet.

SUA:s åsikt: vi avstår från att kommentera förslaget.

10.5 Författningsreglering

Utredningen föreslår att

- Långsiktig styrning som i dag ingår i regleringsbrev istället regleras i förordning.

SUA:s åsikt: vi tillstyrker förslaget.

SUA avstår från att kommentera övriga förslag under 10.2, 10.3, 10.4 och 10.6.